

CANCELL:
MARTIS B.
1717:

~~*~~ zu 00 L

39

RECTOREM
ACADEMIÆ MAGNIFICUM
PROCERES UTRIUSQUE REIPUBLICÆ
GRAVISSIMOS

UNA CUM CIVIUM ACADEMICORUM

CUJUSVIS ORDINIS

FLORENTISSIMA CORONA

AD AUDIENDAM

ORATIONEM

QUA

FAVENTE SUPREMO NUMINE

DEMANDATAM SIBI AUCTORITATE PUBLICA
DIALECTICES PHILIPPEÆ AC PRIMÆ
PHILOSOPHIÆ

PROFESSIONEM ORDINARIAM

AD DIEM IX. MART. MDCCXIV.

H. L. Q. C.

RITE AUSPICABITUR
QUA DECEPTE OBSERVANTIA ANIMIQUE DEMISSIONE

INVITAT

M. LUDOVICUS CHRISTIANUS CRELLIUS, P.P.

S. N. R.

Ui Philosophicas disciplinas e sua natura justo
pretio estimare norunt, Logicam & Meta-
physicam ratione objecti usus finis ac neces-
sitatis inter primas facile reponent. Habet
enim Metaphysica, ut nunc de ea sola agam,
Logices valorem alio loco examinaturus, e
sua natura *objectum* omnium praestantissi-
mum, *Ens quatenus ens est, ens primum pri-* Phil. Alteffia
p. 119. sq.
mam substantiam, qua, quicquid Aristoteles senserit, nulla est nisi De-
us optimus maximus: *finem & usum* ut ad Deum ducat, mentemque
ejus contemplatione recreet, quo quidem, ipso etiam censente Aristotele,
suavius nihil aut magis necessarium excogitari potest. Unde et-
iam splendidissimis a gravibus Auctoribus titulis exornata, & jam
Philosophia, prima Philosophy, Sapientia, Theologia, ian princeps ac
regina disciplinarum crebro dicta legitur. Ut merito animum sub-
eat mirari, qui factum sit, ut Scholasticorum artate hæc disciplinarum
regina in servam servarum propudiosa μεταφυσικής originem, & ve-
ram causam plane detexit accuratissimus harum literarum Censor
Jacobus Thomasius, qui in Historia Metaphysica demonstrat, Schola-
stico non satis naturam Analogorum calluisse, existimantes ab ana-
logis quoque abstrahendam esse naturam primo analogato cum se-
cundis communem, ac tale *ens* ita abstractum Metaphysicses ob-
jectum esse, verbisque *Ens quatenus ens est*, designari putavisse. Cum Jac.
Thomas.
Hist. metaph.
di 26, 28. sqq.

dilibidine etiam circa æquivoca tale quid molitos esse, communem
scilicet conceptum ab ente complexo & incomplexo, per se & per ac-
cidentes, actuali & potentiali, reali & rationis, quin &, si Diis placet, ab
ipso ente & non ente plane contra Aristotelis mentem ex ignorantia
naturæ Analogorum abstrahentes: ideoque constituta peculiari
disciplina Pneumatica, in qua ex mente illorum de *Deo Spiritibus*-
que ageretur, pro Metaphysica s. Philosophia Aristotelis, Lexicon
ejus Philosophicum, pro disciplina principali instrumentalem dedi-
ſe, quam, si ipse rogaretur Aristoteles, non partem esse diceret
Philosophia, sed adminiculum quoddam præparatorium, quæ
quinti libri Metaphysicorum, in quo Lexicographum egit Aristote-
les, ambitum non excedat, agnosceret. Ὀτολογίας igitur universa-
lem ejusmodi disciplinam instrumentalem per errorem ita constitu-
tam hanc equidem commoditatatem peperisse, ut Lexicon nunc habeam-
us in iusta scientia similitudinem ita exornatum, &, famula quæ
fit, ipsam reginam mentiatur: cui assuerint quidam partem specia-
leum de Deo & Angelis, substantia & accidente; quod de his ab Ari-
stotele in hac scientia præsertim actum viderent: quanquam ne hoc
quidem ex mente Aristotelis; cum ii doctrinam de Deo etiam ab Ari-
stotele suæ Metaphysicæ tanquam laciniam alioqui exilitate sua facile
perituram assutam esse non levi errore existimarint. Nimirum, cum
parum a Scholasticis præstaretur in Physicis & Mathematicis, in quibus
accuracy erat indagatio instituenda; Ὀτολογίας disciplinā constitu-
tā in solo notionum & abstractionum regno triumphabant, mirificis
perplexisque subtilitatibus omnia implicantes, in quibus extricandis,
licet cerebrum quis ruperit, nihilo tamen in re sapientior fuerit; ad-
eoque quicquid vel e Boethio aliisque Latinis, (cum græca ignor-
arent,) Aristotelis Commentatoribus vel e fordidis quibusdam Aristoteli-
corum librorum ex Arabico versionibus Latinis haurire pote-
rant, illud pro ingenii sui acumine & seculi istius genio exornabant,
& quandam nobis inde Philosophiam faciebant;

*Humani qualis simulator simius oris
Quem puer arridens pretiosò stamine Serum*

Vela-

*Velavit, nudasque nates ac terga reliquit:
Ludibrium mensis eretto pectore dives
Ambulat, & claro se se deformat amictu.*

Claud. lib. I.
Carm. 18. v. 303.

Morh. II, 1. 14. 1.
pag. 86.

Quo nomine *Ludovicus Vives* de corruptis artibus, *Erasmus* in pluribus epistolis, aliquie gravissimi viri maximopere conquisti fuerunt: in primis cum media Scholasticorum artas multo quam prima fontique propior, esset insanior, & dogmata potissimum Theologica adeo implexa & intricata redderet Aristotelis sententiis, ut nullus jam pene Scripturæ locus relinqueretur. Recentiori aetate cultior quidem paulo & ipsa Scholasticorum docendi ratio fiebat, & in Commentariis suis super Thomam, Scotum, Petrum Hispanum scriptis aliquanto plus doctrinæ Scripturaræq; ostentabat; sed plurima tamen frivola & aliena subinde admiscebantur huic disciplina atque adeo ipsi theologia; a quibus haec postea bonis literis cum Evangelii luce resuscitatis magis magisque a Viris summis repurgabatur: Et Melanchthonis quidem judicio Ὀρθοδοξία inter præparatorias disciplinas proximum a Logica, cui ob universalitatem objecti valde affinis est, locum decore occupabat in multis Academiis sicut in Philyrea nostra dialectica tanquam instrumentalis disciplina juncta. Sed neque hic abusus omnis cessabat, ut Morhofius: *Si verum farendum est, inquit, quedam in his studiis intemperantia fatigat Academias. Nam omisis solidioribus studiis & que a sensu magis dependent, multi ad notionalia illa dilabuntur, atque tricas et tricis nec sunt inexhausto labore, quibus tantum abest ut juventur cetera studia, ut perplexiora potius reddantur. De ente ejusque affectionibus abstrusa multe sunt questiuncule, dedisca si scires. Que omnia ad rem philosophicam non multi adjumenta adferunt, nihil ad Mathezin, parum ad Physicam: ad moralem vero disciplinam & Theologiam alicujus sunt usus.* Nimirum quoniam Evangelicæ lucis adversarii Scholasticorum potissimum armis quasi e tenebrarum regno peritis veritatem oppugnabant, necessitatem sibi Theologi nostrates impositam sentiebant, ut hostium tela penitus perspicere & jam ipsi tractare studerent, quo facilius ista retundere,

Polyh. II, 5, 1. 8.

de Facultate
philosophica
§. 3.

§. 6.

Polyh. T. II 1.5.
c. i. §. 3.

Hist. Metaph.

§. 62.

vel levitare felicius possent. Ex quo factum est, ut Theologorum scripta quibus dogmata divina cum oppositis thesibus comparantur, vel controversia tractantur, terminis aut Phrasibus et Scholasticorum logica et theologia Metaphysica petitis abstinere omnino nequeant: quæ porro vel intelligere vel caute fatis contra adversarios adhibere, nisi qui bene præparatum ad hæc pectus deferunt, non posse videntur. Quam injectam nobis necessitatem procul dubio Serenissimi Nutritii nostri in consilio habuerunt, cum in solenni Visitationis decreto Anno 1658 dicunt: Quia ne-
,,cessarium deprehendimus, ut Metaphysica quoque publice do-
,,ceatur, constitutum volumus, ut imposterum Professor Dialecti-
,,ces Philippi per singulas septimanas binos dies Metaphysicæ bi-
,,nosque Dialecticæ tradenda impendat. Hinc jubent, ut Philoso-
,,phi quidem a Theologicis controversiis abstineant, iidem tamen,
,,si quæ in Lectionibus vel disputationibus Philosophicis occur-
,,rant, quibus abuti soleant adversarii, ea ex sana ratione rejiciant,
,,terminos philosophicos rite explicit, auditoresque ad Theolo-
,,gorum scripta in quibus data opera isthæc uberiorius traçtentur ab-
,,legent. Quo ipso nos nec omnes Scholasticorum tricas extricare,
,,ineptasque subtilitates consecutari; & judicio modoque adhibito,
quod opus sit, & usum habeat, non negligere voluerunt. Ha-
bebunt quidem nostri hujus doctrinæ non contemnenda judice
Morhofio adminicula, si Petri Musæi hic & Dan. Stablit præcepta
audiant; nec deerunt ipsis illustria moderatisanique metaphysics
in Theologia usus exempla, si ex hujus Academiæ olim Doctoribus
Hulsemanni, Haepfneri, Kromayeri, Scherzeri Albertique vestigia mo-
deste sequantur. Mihi quidem maximopere se adprobavit Jacobi Thomasi, quem sapientius hic honoris causa nomino, de hac re sen-
tentia, qui, *Metaphysica Aristotelis, sive Theologia naturali sic uten-*
dum suadet, ut ejus potissimum spectande velut occasione simul exhan-
riantur termini illi generales, qui alias theologiae circumscrubunt, nec
desperandum putat de hujus consilii successu, si ingenium adhibeatur
aque industria. Quod ut imposterum, bono cum Deo, sequar, o-
mnes

annos, si quos habeo, ingenii atque industria nervos intendam. Vera enim mihi semper CLmi e decimo sexto seculo Philosophi sententia visa est: *Sapientiam atque pietatem ex iisdem fontibus nascentes u- numque ad finem respiciente, omnes quoque rationes alias quibus con- sistant, habere conformes: Ipsam hoc Philosophiam clarissime probare,* que cum supremum fructum premiumque laborum sapientiam promittat, hanc Socratem Platonem aliosque Philosophorum principes non aliam nobis intelligendam proponere, quam scientiam cultumque Dei quod illis sua lingua θεωρην καὶ θεωτειαν τὸν Θεὸν dicitur. Hanc veram esse summam: hic demum speculationes studia curasque Philosophorum omnes desinere. Quo etiam fine ego in prælectionibus publicis Philosophicis extraordinariis Regia autoritate per aliquot annos a me habitis; sanx antiquitatis λεφάνω huc spectantia potissimum evolvere studii; Ibi in dogmatibus ac Symbolis Pythagoræ, in Epicteti Enchiridio e Simplicii Scholiis, Arriani dissertationibus & Christianæ doctrinæ comparatione illustrato, ex aureo de-
mum Hieroclis in sic dicta Pythagoræ carmina commentario, non si- ne singulari animi voluptate plurima observavi Theologia naturalis veterum Philosophorum monumenta cum revelata doctrinæ effatis egregie congruentia: Plura etiam imposterum e Platonis Aristotelis aliorumque priscorum Philosophorum quorum historiam pertra- parallele de-
ctare constitueram, scriptis observaturus eram. Evidem ipsius Ari- morale et ret-
stoteli libros περὶ φιλοσοφίας maximam partem disputationem conti- enne avec cel
nere adversus aliorum opiniones, de primis rerum principiis, mini- masui parte ipsius Philosophi de Deo & intelligentiis doctrinam exhibere CL. Jacobus Thomasius olim observavit. Et cum Platonis Phy- H. Met. §. 12.
sica fere sit Metaphysica, & velideo laudem mereatur, quod nemo majori studio in ea versatus fuerit, vel plura qua consonare cum sa- cris literis & dogmatibus Christianis videantur, attulerit, Aristotelem ea contemptisse adnotavit Morhofius. Cujus contemptus causam Polyh. II, 2, 11,
eam Augustinus Steuchi e Joanne Philopono literis consignatam 8. p. 225.
reliquit: Cum sit triplex Philosophia genus divinum, mathemati- De perenni
philosophia
cum,

Augustini
Steuchi in de-
dicat Operis
de perenni p-
losophia.

lib. II. c. I. p. 80. cum, physicum; Aristotelem reliqua copiose a superioribus tractata dimisisse, physicum autem, in quo pauci ad id usque tempus elaborassent, delegisse, in quo vires ingenii sui ostentaret. Deprehensum quoque ab eruditissimis viris & patesfactum esse, cum plerasque priscorum de Deo sententias aut dissimulasse intelligere, aut perperam interpretando depravasse, nec eo sensu eas protulisse, quo fuisse sent ab Autoribus pronuntiatae. Flexisse potius omnia ad, quam molestabatur primus, philosophiam, cuius principia cum vellet inconcussa firmaque ponere, in quibus praeципue cœli erat aeternitas, pleraque ab antiquis deprompta suis inventis accommodasse. Sic cum maiores cœlum appellasset aethera ab aethero ardeo, quod igneum corpus istud opinarentur, hoc eum ad suum dogma (cœli aeternitatem) ita deteruisse, ut veteres hoc nomen cœlo indidisse dixerit ab aethereo, quia semper torqueatur: rursum cum iidem ævum & tempus aperte ac manifesto discrimine diremisset, ævum vitam Dei aeternam dicentes, tempus particulam sive imaginem aeternitatis: Aristotelem ita tempus cum ævo contaminasse, ut diceret ævum esse spatium motus cœlestis ambiens tempus infinitum; quamque maiores etatem Dei, ipsum cœli fecisse etatem, cum illi neque ævum cum cœli motu commemoraverint, neque ad commemorationem ævi tempus adscriverint. Ea procul dubio causa fuit, quod olim gravissimi Ecclesiæ patres Ambrosius de offic. & Origenes contra Celsum Aristotelicam Philosophiam æque periculosam ac Epicuream, esse contendenterint; Inde etiam doctissimus Anglicæ Ecclesiæ Theologus Samuel Parker multe demonstrare conatur Aristotelem primum inter Philosophos mundum ita eternum dixisse, ut ingenitum & infectum fuisse, proprio sibi dogmate, perhiberet, eamque sententiam nulla alia de causa sumfisse ac propagasse, quam ut Deum omnemque ejus cultum tolleret: Deos quidem certe, si quos dixerit, cum Epicuro solum jocandi causa dixisse; Atheismum tamen publice non professum esse, sed potius alios propterea a impietatis accusavisse, ut scipsum suspicione ista liberaret, & Socratis supplicium evitaret. Quare etiam istam Aristotelicæ Philosophiae impietatem ab eruditis non satis intelligi, quod Aristoteles, quam-

Disp. de Deo
Vta fect. II.
& IV.

quamvis iu physicis rerum naturam esse omnino factam apertissime negaverit, in Metaphysicis tamen a summo Deo productam fuisse constans dicere videatur; cum tamen rem studi se dependentibus paret, Parkerus tum e physicis ejus libris tum e Metaphysicis ad oculum fere demonstratum a se putet, Aristotelem omnem Numinis divini cultum, atque omnia religionis fundamentalia befactasse, cum deo illud quod ponere videtur, immobile dixerit, & vi quavis sibi in sua actionem vel cogitationem inseciere posse negaverit, adeoque pro summo numinera narum quendam Deunculum colorum dorso imposuerit. Cujus propter a fraudem aperiri quam redargui utilius Parkerus dicit, cum nulla alia ratione cum nocere posse putet, nisi quod non intelligatur. Quod pluribus quidem accidisse res ipsa, & historia literaria abunde docet. Sic, alios ut taceam, in eo totus est Augustinus Steuchus ut consentientem majoribus Aristotelem in eo dogmate, quod ro deo totam rerum naturam continet & regat, inducat, ac in universa ejus Philosophia multas divine lucis scintillas deprehendi afferat, e quibus probari possit, eandem philosophiam esse ejus atque majorum suorum de rebus divinis: quare etiam ipsius natura instinctu Deum ab Aristotele ita definitum, Φανέρων δὲ Θεὸν ζῶν αὐτὸν, εἶπον, Ens vivens sempiternum optimum. De quo maximopere Steuchus triumphat: *Ecce, inquisens, Deus optima vita, Deus ille naturalis verusque, nulla cœlestis aut quavis alia intelligentia, quarum nulla est optima, quod unum dant a xat necesse sit esse optimum.* Ecce habet hic Aristoteles singulariter quod sit Deus, & quod sit optimus, unde & fluit, quod sit singulariter eternus. Hinc porro unum esse Deum & ex eo omnia nata, infinitum, (quo tamen loco suum putat Steuchus, qua Aristoteles, ad quem antiquæ sapientiae quidam quasi ab remotissimo colle spirantes odores pervenerint, operi non apta suo disimularit, ostendere, & in lucem afferre) creatorem & imperatorem deorum. *Genitorum spirituum, fontem principium, conditorem omnium inscrutabilem,* quem nemo lateat, qui omnia perspiciat, non minus ex Aristotelis quam aliorum scriptis dictisque probare conatur, atque imprimitis in libro de mundo Aristotelem divine prorsus juxta Majores & longe quidem

I.c. lib. II. c. x.

I.c. lib. III. cap. I.

ad deum. 71
1012
1013
1014
1015
1016
1017
1018
1019
1020
1021
1022
1023
1024
1025
1026
1027
1028
1029
1030
1031
1032
1033
1034
1035
1036
1037
1038
1039
1040
1041
1042
1043
1044
1045
1046
1047
1048
1049
1050
1051
1052
1053
1054
1055
1056
1057
1058
1059
1060
1061
1062
1063
1064
1065
1066
1067
1068
1069
1070
1071
1072
1073
1074
1075
1076
1077
1078
1079
1080
1081
1082
1083
1084
1085
1086
1087
1088
1089
1090
1091
1092
1093
1094
1095
1096
1097
1098
1099
1100
1101
1102
1103
1104
1105
1106
1107
1108
1109
1110
1111
1112
1113
1114
1115
1116
1117
1118
1119
1120
1121
1122
1123
1124
1125
1126
1127
1128
1129
1130
1131
1132
1133
1134
1135
1136
1137
1138
1139
1140
1141
1142
1143
1144
1145
1146
1147
1148
1149
1150
1151
1152
1153
1154
1155
1156
1157
1158
1159
1160
1161
1162
1163
1164
1165
1166
1167
1168
1169
1170
1171
1172
1173
1174
1175
1176
1177
1178
1179
1180
1181
1182
1183
1184
1185
1186
1187
1188
1189
1190
1191
1192
1193
1194
1195
1196
1197
1198
1199
1200
1201
1202
1203
1204
1205
1206
1207
1208
1209
1210
1211
1212
1213
1214
1215
1216
1217
1218
1219
1220
1221
1222
1223
1224
1225
1226
1227
1228
1229
1230
1231
1232
1233
1234
1235
1236
1237
1238
1239
1240
1241
1242
1243
1244
1245
1246
1247
1248
1249
1250
1251
1252
1253
1254
1255
1256
1257
1258
1259
1260
1261
1262
1263
1264
1265
1266
1267
1268
1269
1270
1271
1272
1273
1274
1275
1276
1277
1278
1279
1280
1281
1282
1283
1284
1285
1286
1287
1288
1289
1290
1291
1292
1293
1294
1295
1296
1297
1298
1299
1300
1301
1302
1303
1304
1305
1306
1307
1308
1309
1310
1311
1312
1313
1314
1315
1316
1317
1318
1319
1320
1321
1322
1323
1324
1325
1326
1327
1328
1329
1330
1331
1332
1333
1334
1335
1336
1337
1338
1339
1340
1341
1342
1343
1344
1345
1346
1347
1348
1349
1350
1351
1352
1353
1354
1355
1356
1357
1358
1359
1360
1361
1362
1363
1364
1365
1366
1367
1368
1369
1370
1371
1372
1373
1374
1375
1376
1377
1378
1379
1380
1381
1382
1383
1384
1385
1386
1387
1388
1389
1390
1391
1392
1393
1394
1395
1396
1397
1398
1399
1400
1401
1402
1403
1404
1405
1406
1407
1408
1409
1410
1411
1412
1413
1414
1415
1416
1417
1418
1419
1420
1421
1422
1423
1424
1425
1426
1427
1428
1429
1430
1431
1432
1433
1434
1435
1436
1437
1438
1439
1440
1441
1442
1443
1444
1445
1446
1447
1448
1449
1450
1451
1452
1453
1454
1455
1456
1457
1458
1459
1460
1461
1462
1463
1464
1465
1466
1467
1468
1469
1470
1471
1472
1473
1474
1475
1476
1477
1478
1479
1480
1481
1482
1483
1484
1485
1486
1487
1488
1489
1490
1491
1492
1493
1494
1495
1496
1497
1498
1499
1500
1501
1502
1503
1504
1505
1506
1507
1508
1509
1510
1511
1512
1513
1514
1515
1516
1517
1518
1519
1520
1521
1522
1523
1524
1525
1526
1527
1528
1529
1530
1531
1532
1533
1534
1535
1536
1537
1538
1539
1540
1541
1542
1543
1544
1545
1546
1547
1548
1549
1550
1551
1552
1553
1554
1555
1556
1557
1558
1559
1560
1561
1562
1563
1564
1565
1566
1567
1568
1569
1570
1571
1572
1573
1574
1575
1576
1577
1578
1579
1580
1581
1582
1583
1584
1585
1586
1587
1588
1589
1590
1591
1592
1593
1594
1595
1596
1597
1598
1599
1600
1601
1602
1603
1604
1605
1606
1607
1608
1609
1610
1611
1612
1613
1614
1615
1616
1617
1618
1619
1620
1621
1622
1623
1624
1625
1626
1627
1628
1629
1630
1631
1632
1633
1634
1635
1636
1637
1638
1639
1640
1641
1642
1643
1644
1645
1646
1647
1648
1649
1650
1651
1652
1653
1654
1655
1656
1657
1658
1659
1660
1661
1662
1663
1664
1665
1666
1667
1668
1669
1670
1671
1672
1673
1674
1675
1676
1677
1678
1679
1680
1681
1682
1683
1684
1685
1686
1687
1688
1689
1690
1691
1692
1693
1694
1695
1696
1697
1698
1699
1700
1701
1702
1703
1704
1705
1706
1707
1708
1709
17010
17011
17012
17013
17014
17015
17016
17017
17018
17019
17020
17021
17022
17023
17024
17025
17026
17027
17028
17029
17030
17031
17032
17033
17034
17035
17036
17037
17038
17039
17040
17041
17042
17043
17044
17045
17046
17047
17048
17049
17050
17051
17052
17053
17054
17055
17056
17057
17058
17059
17060
17061
17062
17063
17064
17065
17066
17067
17068
17069
17070
17071
17072
17073
17074
17075
17076
17077
17078
17079
17080
17081
17082
17083
17084
17085
17086
17087
17088
17089
17090
17091
17092
17093
17094
17095
17096
17097
17098
17099
170100
170101
170102
170103
170104
170105
170106
170107
170108
170109
170110
170111
170112
170113
170114
170115
170116
170117
170118
170119
170120
170121
170122
170123
170124
170125
170126
170127
170128
170129
170130
170131
170132
170133
170134
170135
170136
170137
170138
170139
170140
170141
170142
170143
170144
170145
170146
170147
170148
170149
170150
170151
170152
170153
170154
170155
170156
170157
170158
170159
170160
170161
170162
170163
170164
170165
170166
170167
170168
170169
170170
170171
170172
170173
170174
170175
170176
170177
170178
170179
170180
170181
170182
170183
170184
170185
170186
170187
170188
170189
170190
170191
170192
170193
170194
170195
170196
170197
170198
170199
170200
170201
170202
170203
170204
170205
170206
170207
170208
170209
170210
170211
170212
170213
170214
170215
170216
170217
170218
170219
170220
170221
170222
170223
170224
170225
170226
170227
170228
170229
170230
170231
170232
170233
170234
170235
170236
170237
170238
170239
170240
170241
170242
170243
170244
170245
170246
170247
170248
170249
170250
170251
170252
170253
170254
170255
170256
170257
170258
170259
170260
170261
170262
170263
170264
170265
170266
170267
170268
170269
170270
170271
170272
170273
170274
170275
170276
170277
170278
170279
170280
170281
170282
170283
170284
170285
170286
170287
170288
170289
170290
170291
170292
170293
170294
170295
170296
170297
170298
170299
170300
170301
170302
170303
170304
170305
170306
170307
170308
170309
170310
170311
170312
170313
170314
170315
170316
170317
170318
170319
170320
170321
170322
170323
170324
170325
170326
170327
170328
170329
170330
170331
170332
170333
170334
170335
170336
170337
170338
170339
170340
170341
170342
170343
170344
170345
170346
170347
170348
170349
170350
170351
170352
170353
170354
170355
170356
170357
170358
170359
170360
170361
170362
170363
170364
170365
170366
170367
170368
170369
170370
170371
170372
170373
170374
170375
170376
170377
170378
170379
170380
170381
170382
170383
170384
170385
170386
170387
170388
170389
170390
170391
170392
170393
170394
170395
170396
170397
170398
170399
170400
170401
170402
170403
170404
170405
170406
170407
170408
170409
170410
170411
170412
170413
170414
170415
170416
170417
170418
170419
170420
170421
170422
170423
170424
170425
170426
170427
170428
170429
170430
170431
170432
170433
170434
170435
170436
170437
170438
170439
170440
170441
170442
170443
170444
170445
170446
170447
170448
170449
170450
170451
170452
170453
170454
170455
170456
170457
170458
170459
170460
170461
170462
170463
170464
170465
170466
170467
170468
170469
170470
170471
170472
170473
170474
170475
170476
170477
170478
170479
170480
170481
170482
170483
170484
170485
170486
170487
170488
170489
170490
170491
170492
170493
170494
170495
170496
170497
170498
170499
170500
170501
170502
170503
170504
170505
170506
170507
170508
170509
170510
170511
170512
170513
170514
170515
170516
170517
170518
170519
170520
170521
170522
170523
170524
170525
170526
170527
170528
170529
170530
170531
170532
170533
170534
170535
170536
170537
170538
170539
170540
170541
170542
170543
170544
170545
170546
170547
170548
170549
170550
170551
170552
170553
170554
170555
170556
170557
170558
170559
170560
170561
170562
170563
170564
170565
170566
170567
170568
170569
170570
170571
170572
170573
170574
170575
170576
170577
170578
170579
170580
170581
170582
170583
170584
170585
170586
170587
170588
170589
170590
170591
170592
170593
170594
170595
170596
170597
170598
170599
170600
170601
170602
170603
170604
170605
170606
170607
170608
170609
170610
170611
170612
170613
170614
170615
170616
170617
170618
170619
170620
170621
170622
170623
170624
170625
170626
170627
170628
170629
170630
170631
170632
170633
170634
170635
170636
170637
170638
170639
170640
170641
170642
170643
170644
170645
170646
170647
170648
170649
170650
170651
170652
170653
170654
170655
170656
170657
170658
170659
170660
170661
170662
170663
170664
170665
170666
170667
170668
170669
170670
170671
170672
170673
170674
170675
170676
170677
170678
170679
170680
170681
170682
170683
170684
170685
170686
170687
170688
170689
170690
170691
170692
170693
170694
170695
170696
170697
170698
170699
170700
170701
170702
170703
170704
170705
170706
170707
170708
170709
170710
170711
170712
170713
170714
170715
170716
170717
170718
170719
170720
170721
170722
170723
170724
170725
170726
170727
170728
170729
170730
170731
170732
170733
170734
170735
170736
170737
170738
170739
170740
170741
170742
170743
170744
170745
170746
170747
170748
170749
170750
170751
170752
170753
170754
170755
170756
170757
170758
170759
170760
170761
170762
170763
170764
170765
170766
170767
170768
170769
170770
170771
170772
170773
170774
170775
170776
170777
170778
170779
170780
170781
170782
170783
170784
170785
170786
170787
170788
170789
170790
170791
170792
170793
170794
170795
170796
170797
170798
170799
170800
170801
170802
170803
170804
170805
170806
170807
170808
170809
170810
170811
170812
170813
170814
170815
170816
170817
170818
170819
170820
170821
170822
170823
170824
170825
170826
170827
170828
170829
170830
170831
170832
170833
170834
170835
170836
170837
170838
170839
170840
170841
170842
170843
170844
170845
170846
170847
170848
170849
170850
170851
170852
170853
170854
170855
170856
170857
170858
170859
170860
170861
170862
170863
170864
170865
170866
170867
170868
170869
170870
170871
170872
170873
170874
170875
170876
170877
170878
170879
170880
170881
170882
170883
170884
170885
170886
170887
170888
170889
170890
170891
170892
170893
170894
170895
170896
170897
170898
170899
170900
170901
170902
170903
170904
170905
170906
170907
170908
170909
170910
170911
170912
170913
170914
170915
170916
170917
170918
170919
170920
170921
170922
170923
170924
170925
170926
170927
170928
170929
170930
170931
170932
170933
170934
170935
170936<br

alia, atque ea, qua in libris de cœlo & Metaphysicis locatum: non amplius motus illos cœlestes, ad quos affixe intelligentia s. Dū affideant moventes, introduxisse, sed universale singulari ai summo Deo rerum gubernaculum dedisse, & ut Philosophum decet vulgi errores detractis impensis fabulis emendavisse, adeoque hic preclara de Deo testimonia attulisse, ut plura ferme clariora que ab his qui cœlesti nectare ebibissent, roreque divino pectora imbuissent, dici non potuerint, contendit. Sed dolendum, quod testimonia hujus capitatis potissimum e libello de Mundo, quem Aristotelica Philosophia compendium *Justinus Martyr* appellarat, adducta sint. Quamvis I.c. I. III. c. IV. enim hunc librum esse Aristotelis, autoritate ejusdem *Justinus Martyris* demonstrare conetur, Philosophumque gravem jam annis ad Alexandrum eundem scripsisse, & clarissim hic omnia explicatiusque docuisse, quadam etiam, qua vel per obscuritatem suppresserat, vel tempus nondum perfecte revelaverat, ut de rēbus φερτίδας addidisse perhibeat: illum tamen, qui extat bodie sub nomine negat & nō posse, & quo adducit sua testimonia Steuchus, librum Aristotelis non esse, docente elegansissimo Menagio & probata eruditis sententia habetur, & singulari dissertatione doctissima,* in qua tum ad rationes eorum, not. ad Laert. IV. sect. 35. p. 203. * Quae inventur inter dissertationes Orationum Heinssi editioni novae Amstel. ex officina Elzeviriana. Anno cl. Ioc LVII. editore Nicolo Heinssi in 2ma forma editas. citante Morh. Pol. T. II. l. 2. c. ii. § 8. qui hunc Aristotelis esse fœtum putant, accurate respondeatur, tum argumentis XIV. gravissimis e re ipsa, & aliquot aliis e methodo formaque orationis desumptis contrarium ad oculum fere demonstratur, dudum evicit ὁ πάνω Daniel Heinssius; adeoque ex mera simplicitate Aristoteli a nonnullis tributum declaravit, ut, qui istud jam non advertat, eum plane sine sensu vivere, indignumque, qui tria unquam commata in Aristotele legerit, esse existimet. Quare locum hic fere habere videtur Samuelis Parkeri † de Stencho judicium, quod e nimio Harmonia inter theologiam revelatam ac Philosophorum naturalem declarandæ studio ea, qua exiguum admodum analogiam habeant, cupide arripiat, & qua Aristoteli aliisque Philosophis vix in mentem venerint, in dictis eorum clarissime expressa se inventisse existimet. Nec tamen propterea inficiandum alii videtur, aliquia

liqua quæ ad naturalem Theologiam illustrandam faciunt, etiam in
Aristotele inveniri, de quibus differentem vide Michaëlem Piccar-
tum: licet illum *Trinitatem divinam agnoscere*, quod de Platone
Steuchus credidit, vel alia Christianæ fidei mysteria percepta habui-
se, ipsa nos veritatis divinae *concupiscentiae* existimare prohibeat. Scilicet
curandum philosophia studiosis, ne vel nimia studii Theologica do-
gmata ubique inveniendi destinatione Philosophorum scripta legant,
vel in contrarium omnino præjudicata opinione eadem evolant.
Hoc nisi caveatur, idem philosophis eveniat necesse est, quod circa
sacrarum *Veteris Testamenti* literarum lectionem & interpretationem
de Viris summis *Grotio* & *Cocco* jam sere in proverbium abiit, ab i-
llo Christum nusquam ab hoc ubique inventum fuisse. Nos quidem
ea imposterum in Aristotelicis non minus quam Platonicis ac Stoicis,
ubi latior sere eorum seges est, bono cum Deo observabimus, sobrie-
que nostris, ubi usum habitura videntur, una cum terminis meta-
physicis ad superiorum Facultatum atque in primis Theologiae disci-
plinas tradendas Scholasticorum opera adhibitis, explicata com-
mendabimus. Summam hic animi attentionem adhibebimus ut
ut quo usque vis & acumen rationis pertingere possit, & quomodo
tandem ad lucem illam inaccessam oculos submittat, ostendamus,
tum ut, quid ipsi censeant Philosophi, & quatenus ipsorum termini
aliarum disciplinarum ideis exprimendis rebusque designandis con-
veniant, dicamus, ne si plane in impia sententia fuerint, aut inepte
locuti sint, suæ autoritatis existimatio aliquid ponderis & momenti
habeat: tum denique ut a dogmatibus, quibus impietatis discipli-
nam extruxerunt, atque a terminis ad divina mysteria non quadran-
tibus sollicite caveri moneamus. Idque eo majori studio faciemus,
quo evidentiori divinae bonitatis ac providentiae directione factum
est, ut post excessum ex hac vita, quam diuturniorem ipsi precata
fuit hæc Academia, Viri Celeberrimi *Joannis Gottlieb Hartsii Dia-
lectices* *Philippea* & *primaque Philosophie Professoris* bene merentissimi,
Reverendissimus ac Serenissimus Princeps ac Dominus, Dominus
MAURITIUS GUILIELMUS, Dux Saxoniae, Juliz, Cliviz, Montium,

Orat. IV. de
Theologia Ari-
stotelis & Pla-
tonis in Philo-
sophia Altorf-
fina p.599. fqq.

Angria & Westphaliae, postulatus administrator Episcopatus Martisburgensis, Landgravius Thuringiae, Marchio Misniae, superioris item ac inferioris Lusatiae, Principali dignitate Comes Hennebergicus, Comes Marcæ, Ravensbergæ, Dynasta in Ravenstein &c. Dominus, Nutritius, & Cancellarius Academiæ nostræ indulgentissimus mihi *Dialectices Philippe* ac *prima Philosophie* publice docende munus clementissime commiserit, illaque gratiosissima principis mei Optimi Maximi sententia Potentissimi POLONIARUM REGIS
ATQUE SAXONIÆ ELECTORIS Serenissimi solenni confirmatione, nec non reliquorum SERENISSIMORUM NUTRITORUM consensu rata habita fuerit. Cui muneri auspicando et recepto Majoribus more solennem orationem *de vario Logice qua Metaphysica juncta est, prelio, ejusque constituendi causis*, ad proximum diem IX. Mart. hora IX in acroterio majoris Principum Collegii habere, eaque simul genuinum hujus discipline usum, quem propitio favente Numine in Scholis meis fecuturus sum, declarare constitui. Quam ob rem RECTOREM ACADEMIÆ MAGNIFICUM, utriusque Reipublicæ proceres muneribus honoribusque maxime conspicuos, omnes item optimis literis faventes, & generosissimos nobilissimosque Viros juvenes, in spem Patriæ natos, ejusque usibus in hac Academia accommodandos, quo decet studio, officio, animique demissione ac propensione invito, ac suis quosque meritis venerabundus obtestor, ut frequentes ac benevoli nobis adesse de suoque splendore huic etiam actui lucis aliquid impertiri velint. Gratissimam ego tanti beneficij ac perpetuam me conservaturum memoriam, neque ullam Patronos, Fautores alios que optimos Viros nostrarum literarum studiosos deditissimis obsquis demerendi prætermisurum occasionem esse sancte pollicor. P.P. in Acad. Lips. Domin. Oculi
A. dñi Iccc XIV.

LIPSIAE,
LITTERIS IMMANUELIS TITII.

00 A 6280

ULB Halle
002 828 09X

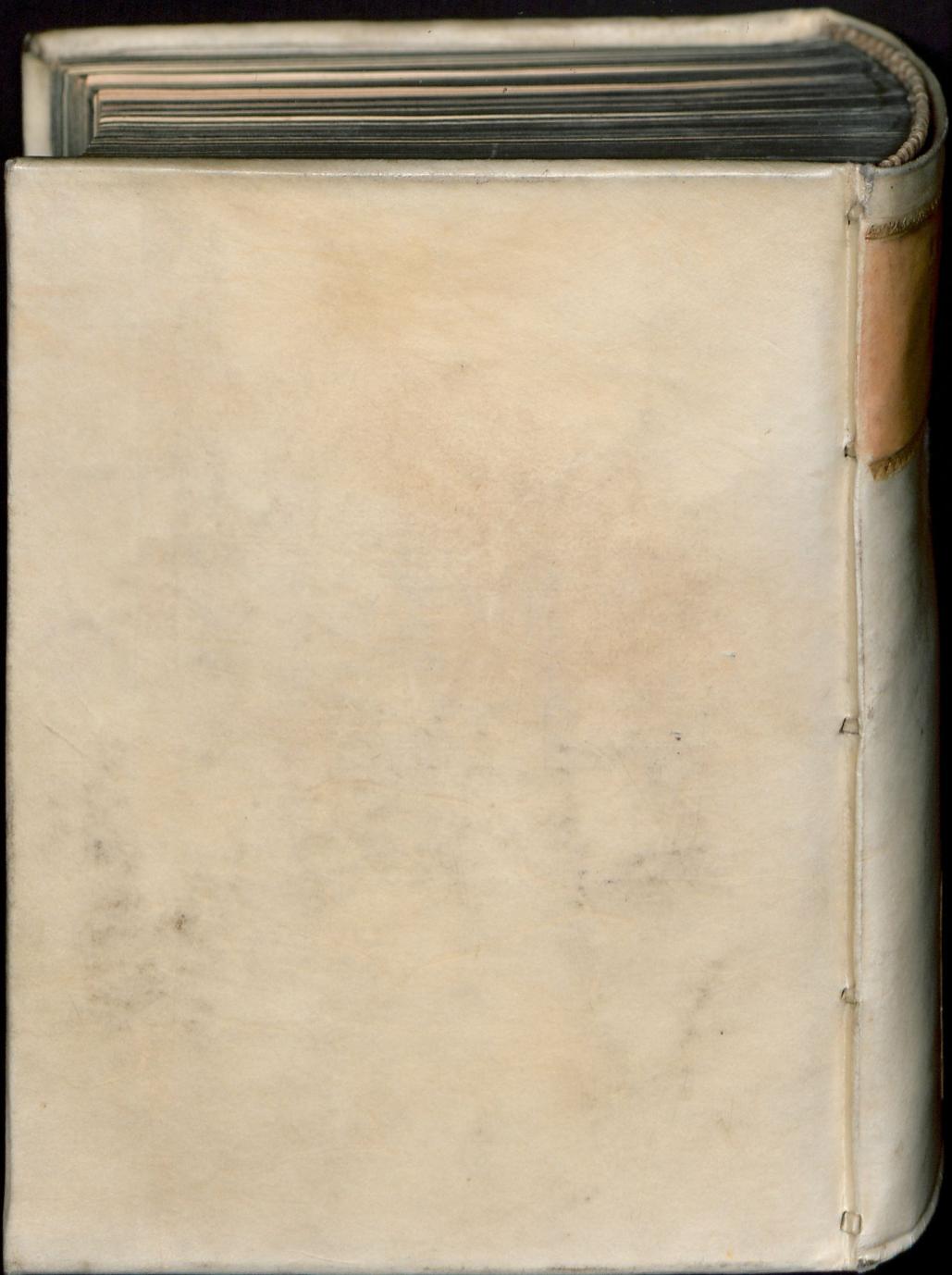
3

56,

Reha

Farbkarte #13

39

RECTOREM
ACADEMIÆ MAGNIFICUM
PROCERES UTRIUSQUE REIPUBLICÆ
GRAVISSIMOS
UNA CUM CIVIUM ACADEMICORUM
CUJUSVIS ORDINIS
FLORENTISSIMA CORONA
AD AUDIENDAM

ORATIONEM

QUA
FAVENTE SUPREMO NUMINE
DEMANDATAM SIBI AUCTORITATE PUBLICA
DIALECTICES PHILIPPEÆ AC PRIMÆ
PHILOSOPHIÆ
PROFESSIONEM ORDINARIAM
AD DIEM IX. MART. MDCCXIV.
H. L. Q. C.
RITE AUSPICABITUR
QUA DECET OBSERVANTIA ANIMIQUE DEMISSIONE
INVITAT
M. LUDOVICUS CHRISTIANUS CRELLIUS, P.P.
S. N. R.